

הצעת תכנית להוראת פרשת השבוע בבית הספר היסודי בבקיאות ובעיון הצעה לתכנית חינוכית בית-ספרית

על פי הדרכת חז"ל – "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור" (גמרא ברכות ח', ע"ב ושולחן ערוך אורח חיים סימן רפ"ה, א'), והמקובל בהרבה קהילות ללמוד מידי בוקר "חוק לישראל". אנחנו באים להציע תכנית ללימוד פרשת השבוע כולה בבית הספר היסודי. מטרת הלימוד הן: היכרות, בקיאות והתמצאות בחומש, זכרון דברי התורה, ופיתוח מיומנות קריאת פסוקי המקרא. וכן הנחלת הרגלי לימוד לכל החיים. תכנית זו מופעלת בע"ה כבר חמש שנים בבית הספר הממ"ד יקיר בהצלחה רבה.

הקריאה

אנו מקדישים עשר דקות בלבד מידי בוקר – אחרי תפילת שחרית ולפני השיעור הראשון – לקריאה מתוך פרשת השבוע. לשם נוחיות אנו משתמשים בחלוקה הקיימת לשבע עליות של שבת (הסבר מפורט להלן) כפי שמופיע בתנ"ך קורן. אנו משתמשים בתנ"ך אחיד זה לכל התלמידים וללא פרשנים. כל בוקר – עליה אחת. ביום ששי – שתי העליות האחרונות. תשומת לבו (וסימנייתו) של התלמיד מתקדמות יום יום מבראשית ועד "אי-שם" בחומש במדבר, בהתאם לתאריך סוף שנת הלימודים. בזכות זה התלמידים יודעים היטב – כבר בכל יום ראשון ובמשך כל השבוע – איזו היא פרשת השבוע ומה כתוב בה.

אופן הקריאה מתואם לכל כיתה:

בכיתה א' – המורה מספרת לתלמידים את התוכן ולהם אין כמובן ספר.
בכיתה ב' – המורה מספרת לתלמידים את התוכן, אך ספרים פתוחים לפני התלמידים.
הם קוראים פסוקים נבחרים.

בכיתה ג' – המורה מקריאה. ומסבירה מעט פשט כמתאפשר, והתלמידים כבר משתלבים מעט בקריאה.

בכיתה ד' – התלמידים קוראים יותר בעצמם – לפי יכולתם. והמורה משלימה ומרחיבה ככל שמתאפשר.

בכיתות ה' ו' – מחלקים את הקריאה לתלמידים. בנים יכולים לקרוא בטעמים.
בכל הכיתות חשוב מאוד שהמורה תשגיח על קריאת התלמידים התקינה. (כמובן, שבקיאותו של המורה בהגיה מקראית נכונה – ניקוד ופיסוק טעמים – הוא גורם מכריע בדבר).

סיכומים

איננו רוצים להסתפק בקריאה בלבד, אלא גם להפעיל את התלמיד בחשיבה מסכמת ובכתיבה. קיימת טבלת סיכום מוכנה, המציינת את תוכנה העיקרי של כל עלייה, בקצרה. במרכז ביה"ס קבועה טבלה גדולה וכן בכל כיתה – טבלה קטנה. לכל תלמיד – טבלה

ריקה בתוך כורכן אישי, כל הטבלאות מתאימות בצבען האחד – ויש צבע מיוחד לכל חומש (ראה להלן דוגמה).

בכיתה א' (בחומש בראשית) – מסכמים באיור מתאים. בחומש שמות כבר כותבים. בכל שאר הכיתות – המורה יכולה להפעיל את התלמידים לנסח בעצמם הצעות לסיכום, כאשר הקריאה מתוך מודעות מוקדמת לכך. אך בסופו של דבר – יסכמו ככתוב בטבלה האחידה (חשוב להקפיד על כך).

חשוב לבדוק שהתלמידים מקפידים להשלים טבלאותיהם מידי בוקר. התבוננותו החוזרת ונשנית של התלמיד בטבלה מחזקת זכרון מקיף בחומש בכלל. אפשר להשתמש בטבלה לאתר נושאים מן החומש במהירות. (השווה ספר "כותרות תני"ך" לרב דן בארי שליט"א).

סיום וחידון

בסוף כל חומש מתקיים חידון בית-ספרי כיתתי. בשבת האחרונה של החומש – לוקחים את הטבלאות לבית ומתכוננים לחידון שיתקיים למחרת – ביום ראשון. משתמשים בטבלה המלאה כמו לוח "בינגו" לחידון. עובדה זאת ממריצה את התלמידים להשלים את כתיבתה.

בכיתה א' – (בחומש בראשית) החידון נערך על ידי איורים שעל גבי שקפים, מבין האיורים שהוא בעצמו אייר בטבלה. התלמיד נדרש לזהות את נושא האיור ולהסבירו. בשאר הכיתות – (בשלוש רמות מדורגות) המורה שואלת שאלה – חידה, אשר פתרונה כתוב בטבלה. הטבלאות מונחות לפני התלמידים והם צריכים לאתר את מקום התשובה. לצעירים – בטווח של פרשה אחת, לבוגרים – שתיים או שלוש פרשות.

תלמיד המצליח להצביע על התשובה הנכונה והיא אמנם כתובה בטבלתו – מזהה את מקומה (לדוגמה – "בראשית טור ג'" ראה להלן) ואת תוכנה. תוצאות החידונים מסוכמות ומתפרסמות. בסוף הלימוד של כל חומש מוענקות תעודות הצטיינות למקומות ראשון ושני בכל כיתה – "אלוף החומש וסגנו".

חזרה

התלמיד חוזר על כל התורה (מה שחל בתוך שנת הלימודים על כל פנים – וחבל על השאר) שש פעמים – במשך שש שנותיו בבית הספר היסודי. יש לצפות ולקוות שעל ידי כך ירכוש את מטרות התכנית וימשיך לנהוג כך כל ימי חייו, גם יוסיף בע"ה מקרא שני, תרגום ורש"י (גמרא ברכות ושולחן ערוך ה"ל). אין כל סיבה שלא להמשיך תכנית זאת בביה"ס העל-יסודי. אדרבא, תוספת תרגום אונקלוס יעילה מאוד ללומד גמרא למען שיפור קריאת השפה הארמית והבנתה. (אף שניב התרגום איננו זהה לניב הארמית בתלמוד). ובכך משתדלים לבנות אישיות תורנית יסודית ורחבה. התכנית נוחלת מקום קבוע בחיי תלמידי ומורי בית הספר.

עיון

אמנם תכנית לימוד זו מקנה בקיאות והיקף בכל פרשת השבוע, אבל חסר בה כמובן ממד העיון – ההעמקה. לשם מילוי חסרון זה, בא דף פרשת השבוע עיוני בסוף כל שבוע (ראה דוגמה להלן). כמובן, אין דף זה צריך לעסוק כלל בהקניית ידיעות בפשטי הפסוקים ותוכן הפרשה – כל אלה מוכרים היטב לכל התלמידים בזכות לימודם היומיומי הנייל. ואנו יכולים להתמקד בפיתוח לימוד עיוני על כמה פסוקים ובכמה כיוונים.

בדף מופיעים ארבעה מדורים. בכל אחד: פסוק מן הפרשה, דברי חז"ל או פרשן על הפסוק ומספר שאלות. (חשוב לנו כאן הכלל "תעשה ולא מן העשוי", כך שהתלמיד שותף בהכנת דברי התורה. תועלת העניין ידועה ואכמ"ל). באופן כללי, מטרתנו היא להפגיש את התלמיד עם החיבור שבין תורה שבכתב ושבעל פה. בין מקרא ופרשנו, ולא דווקא סיפורי חסידים, הברקות, משלים ושעשועים. אנו סבורים שמכאן תצמח ותתברך אישיותו התורנית של התלמיד בהרגלי גישה ולימוד – יחד עם סיפוק והנאה.

1. **מדור רש"י**: פסוק נבחר עם "דיבור המתחיל" של רש"י מצוטט כלשונו (לרבות תוספת מילות הבהרה בודדות וסימני פיסוק) אחר זה כמה שאלות תוכן ורעיון.
2. **מדור "תרי"ג מצוות"**: מתוך הפרשה או קשור אליה. מובאה על פי ספר החינוך או רמב"ם המדגישה בדרך כלל היכרות בסיסית או רעיונית עם המצווה, ולא דווקא פרטים הלכתיים מעשיים. השאלות בהתאם.
3. **מדור "הלכה"**: הלכה למעשה, כני"ל שייכת לפרשה. וכאן המטרה ברורה – מעשים. למען קיום ההלכה. השאלות בהתאם.
4. **מדור "מושגים"**: ביטוי לשוני מעניין. ריאליה: דומם, חי או צומח, אישים. מקומות. אולי עם איור. או מקום לתלמיד לאייר בעצמו. המורה יכול להוסיף המחשות נוספות בכיתה.

את תוכן הדף מלקט רב בית הספר ומגיש למורות ערוך ומעובד לשם **למידה משותפת** בחדר המורים **הלומד לפני הגשתו של הדף בכיתות ביום ששי**. המורות מלמדות את הדף בכיתות ביום ששי. התלמידים מביאים אותו לביתם – ארבעה דברי תורה מוכנים לסעודות השבת במשפחה, והדפים נשמרים בכורכן של התלמיד. אנחנו מאמינים שתכנית זו מתאימה לבתי-הספר היסודיים הממלכתיים דתיים וראויה לאימוץ על ידיהם. ובכך תהיה בע"ה תרומה גדולה לקראת יישום המשימה "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

נשמח לסייע לכל בית ספר שיפנה אלינו לקבלת פרטים והבהרות ליישום תוכנית לימודים זו במסגרתו, להגדיל תורה ולהאדירה!

מצורף בזאת לדוגמה: 1. טבלת סיכום ריקה – בראשית; 2. טבלת סיכום מלאה – בראשית; 3. חידון לדוגמה – בראשית, מובא להלן; 4. סימניית בקיאות; 5. דפי עיון.

חידון חומש בראשית

רמה ה'-ו'

הוראות:

1. התלמידים משתמשים בטבלות הסיכום האישיות שלהם.
2. המורה מבקרת באמצעות הטבלה המודפסת. (יש להחזירה אחרי החידון!)
3. ניתן להוסיף ביאור לשאלה לפי הצורך.
4. תלמיד זוכה על-ידי א) שגילה את התשובה הנכונה בטבלה, ב) התוכן כתוב כהלכה בטבלתו.
5. אופן ניהול החידון. ביקורת שלמות הטבלאות של התלמידים המשיבים, ומספר המשיבים והזוכים לכל שאלה – כל אלה ייקבעו לפי שיקול-דעתה של המורה.
6. אני מאחל לכל: חידון מעניין ומהנה. ובעיקר המחזק את ידיעת התורה.

שאלות

- 1. בראשית – נח**
- א. מצוות "לא תעשה" (ב1)
 ב. הרצח הראשון (ד1)
 ג. הוא מצא חן בעיני ה' (ז1)
 ד. "ותמלא הארץ חמס" (א2)
 ה. כאלה יש ב-2 וכאלה יש ב-7 (ב2)
 ו. ואילו שם ויפת לא חטאו (ז2)
- 2. לך לך – וירא**
- א. העולה החדש הראשון (א3)
 ב. "גר יהיה זרעך בארץ לא להם..." (ז13)
 ג. אב המון גוים (ז13)
 ד. איש החסד (ב4)
 ה. בזכות דודו (ד4)
 ו. עולה תמימה (ז4)
- 3. חיי שרה – תולדות**
- א. כפולה בזוגות (א5)
 ב. "אל ארץ מולדתי" (ב5)
 ג. שמעשיה נאים כבשמים (ז15)
 ד. בנייד עדשים (א6)
 ה. עשק, שטנה, רחובות (ג6)
 ו. עי"פ תכנית רבקה (ה6)
- 4. ויצא – וישלח**
- א. "ויקץ משנתו" (א7)
 ב. באה עם הצאן (ב7)
 ג. יגר שהדותא = גל עד (ז7)
 ד. שרו של עשיו (ב8)
 ה. נקמת אחותם (ה8)
 ו. שערן, תבשילו וארצו – הכל באותו צבע (ז8)
- 5. וישב – מקץ**
- א. המשך סיפור זה – בסוף מגילת רות (ד9)
 ב. לעמוד בפיתוי (ז9)
 ג. ולא נודע כי באו אל קרבנה (א10)
 ד. אשתו של צפנת פענח (ג10)
 ה. ונפשו קשורה בנפשו (ז10)
 ו. גנב! (ז10)
- 6. ויגש – ויחי**
- א. מתקיים "גר יהיה זרעך בארץ לא להם" (ה11)
 ב. כדי שלא יעשו אותו עבודה זרה (א12)
 ג. נכדים כבנים (ב12)
 ד. כאן כל בני לאה (ד12)
 ה. זה נולד בארץ ישראל (ז12)
 ו. משה רבינו יקיים זאת (ז12)

חזק חזק ונתחזק!

יהי רצון מלפני ה' אלוקינו שכשם שעזרתנו לסיים חומש בראשית כן תעזרנו להתחיל ולסיים חומש שמות.

1. טבלת סיכום לחומש בראשית

ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ימי השבוע
							1. בראשית
							2. נח
							3. לך לך
							4. וירא
							5. חיי שרה
							6. תולדות
							7. ויצא
							8. וישלח
							9. וישב
							10. מקץ
							11. ויגש
							12. ויחי

2. טבלת סיכום

לחומש בראשית

כיה"ס הממ"ד יקיד

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב
1. בראשית	יצירת העולם	יצירת האדם	יצירת האשה	גירוש מגן עדן	למך הורג את קין.	גירוש מגן עדן	קין הורג את חבל.	למך הורג את קין.	תולדות אדם - עד תנ"ך	תולדות אדם - עד תנ"ך	תולדות אדם - עד תנ"ך
2. נח	השחתת הארץ ציווי לבנות את התיבה.	הכנסת נח ואת בניו לתיבה.	נבחר המבול.	יצאה מן התיבה.	ברית הקשת	הטא חס וכנען	תולדות בני נח	הטא חס וכנען	תולדות בני נח	תולדות בני נח	תולדות בני נח
3. לך לך	ה' מצווה לאברהם לבנות את התיבה.	אברהם יורד מצרים ומפני החיץ וחוזר לארץ.	לוט נפגש עם אשתו.	מלחמת ארבעת המלכים.	ה' מבטיח לאברהם זרע.	ברית בין אברהם וישימעאל.	ברית בין אברהם וישימעאל.	ה' מבטיח לאברהם זרע.	ברית בין אברהם וישימעאל.	ה' מבטיח לאברהם זרע.	ברית בין אברהם וישימעאל.
4. וירא	ניקטר שלושת המלאכים.	זעקת סדום.	המלאכים בבית לוט בסדום.	הפיכת סדום.	לידת יצחק	אברהם נוסא את סורה.	אברהם נוסא את סורה.	לידת יצחק	אברהם נוסא את סורה.	אברהם נוסא את סורה.	אברהם נוסא את סורה.
5. חיי שרה	מות שרה.	קבורת שרה בחברון.	אליעזר פוגש את רבקה.	אליעזר מספר לרבקה על רבקה.	רבקה פוגשת את יצחק ונשאת לו.	יצחק מברך את עשו ומברך את יעקב.	יצחק מברך את עשו ומברך את יעקב.	רבקה פוגשת את יצחק ונשאת לו.	יצחק מברך את עשו ומברך את יעקב.	יצחק מברך את עשו ומברך את יעקב.	יצחק מברך את עשו ומברך את יעקב.
6. תולדות	לידת יעקב ועשו מכירת הבכורה	יצחק ורבקה בגרר.	הפירות האחרות ע"י עבד יצחק.	יצחק בורח בגרר.	יצחק בורח בגרר.	יצחק בורח בגרר.	יצחק בורח בגרר.	יצחק בורח בגרר.	יצחק בורח בגרר.	יצחק בורח בגרר.	יצחק בורח בגרר.
7. ויצא	חלוס יעקב ונדרו.	יעקב פוגש את רחל.	לבו נרות את אחי כד נרות.	למך נשאת את רחל.	למך נשאת את רחל.	למך נשאת את רחל.	למך נשאת את רחל.	למך נשאת את רחל.	למך נשאת את רחל.	למך נשאת את רחל.	למך נשאת את רחל.
8. וישלח	יעקב שלח מלאכים לעשו.	יעקב נאבק עם המלאך.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.	יעקב נשוא את נשוא את אשתו.
9. וישב	חלומות יוסף	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.
10. מקץ	חלוס פיעה	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.	יוסף פועה את חלוס פיעה.
11. ויגש	יהודה משהן לפני יוסף על בנימין.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.	יוסף מורדע את אחיו.
12. ויחי	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען	יעקב מברך את אפרים ומנשה.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.	יעקב מטיב את יוסף לקבור אתו בארץ כנען.

4. סימניות בקיאות

	<p>בראשית בראשית נח לך לך וירא חיי שרה בא תולדות ויצא וישלח וישב מצץ ויגש ויחי</p>
<p>שמות שמות וארא בא בשלה יתרו משפטים צו תורה תצוה כי תשא ויקהל פקודי</p>	<p>ויקרא ויקרא שמיני תזריע מצורע אחרי מות קדשים אמור בהר סיני בחוקותי</p>
<p>דברים דברים ואתחנן עקב ראה שופטים כי תצא כי תבוא נצבים וילך האזינו וזאת הברכה</p>	<p>במדבר במדבר נשוא בהעלותך שלה קורח חוקת בלק פינחס מטות מסעי</p>
	<p>הקח להעשרה תורנית יקיר, שומרון</p>

לעולם ישלים אדם
פרשיותיו עם הציבור
שנים מקרא
ואחד תרגום,
שכל המשלים
פרשיותיו עם הציבור
מאריכים לו ימיו ושנותיו.
(גמרא ברכות דף ה')

אף על פי שאדם שומע
כל התורה כולה
בציבור,
חייב לקרוא לעצמו
בכל שבוע
פרשת אותו שבוע
שנים מקרא
ואחד תרגום.
(שולחן ערוך רפ"ה, א')

 לעין
 שפאל שמאלקע בן ר' ברוך ליברמן
 סופר סת"ם ודעייתו זללה"ה
 ע"י המשפחה

5. דפי עיון

ביה"ס המסיד יקר

דף פרשת השבוע לתלמיד

צאת השבוע 5:19	פרשת ויצא חשונה	הדלקת הנר 4:14
-------------------	-----------------------	-------------------

<p style="text-align: center;">תרי"ג מצוות</p> <p>ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה פי אם בית אלהים</p> <p>מצוות עשה ליראה מן המקדש, שנאמר: "את מקדשי חידאו". ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצויה על יראתו. וכל הנכנס במקום שמוחד לו (להכנס לשם) יהלך בנחת. באימה כיראה וברעדה. (רמב"ם הלכות בית הבדירה פרק ז')</p> <p>1. באיזה מקום לן יעקב אבינו?</p> <p>2. איך צריכים להתנהג שם?</p> <p>3. מה הסיבה להז?</p> <p>4. האם יש מקום דומה המחייב אותנו בהתנהגות כזאת?</p>	<p style="text-align: center;">קט"ז</p> <p style="text-align: center;">ויצא יעקב מקאר שבע ויגף זכניה</p> <p>למה הזכיר יציאתו? אלא מיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם. שבזמן שהצדיק בעיר הוא פודה הוא זיה הוא הדרה. יצא משם - פנה הדרה פנה זיה פנה הדרה.</p> <p>1. צטט שלושה ביטויים המתארים את השפעתו הרוחנית של הצדיק על העיר.</p> <p>2. מה פירוש "שנה"?</p> <p>3. איך נוכחותו של צדיק משפיעה על התנהגותנו (בתמילה, בקיום מצוות, בדיבור, בהופעה)?</p>
---	--

<p style="text-align: center;">הלכה</p> <p>... כי בקץ כתיב עבדתי את אביקן</p> <p>פועל חייב לעבוד את בעל הבית בכל כוחו. וצריך לאכול ולישון מספיק לשמור על כוחו ודעתו כדי שלא יהיה חלש ויבטל בכך את מלאכתו. (רמב"ם סוף הלכות שכירות)</p> <p>1. מה צריך פועל לעשות כדי שיהיה לו כח לעבוד?</p> <p>2. אם אינו נוהג כך - מה עושה?</p> <p>3. איך אנונו שייכים להלכה הזאת?</p>	<p style="text-align: center;">מושגים</p> <p>ויגף ראובן פימי קציר הפים וימצא דוראים בעדה ויבא אתם אל לאה אמר ...</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>הרודא הוא צמח המניב פרי כסין עונבניה צהובה כדורית ריחנית מאוד וארסית במקצת. יש המסנים שהוא טעולה להריון.</p> <p>1. במיתתנו מי בסגן קבלה את דוראים?</p> <p>2. ומי באמת היתה?</p> <p>3. מה זה יכול ללמד אותנו?</p>
---	---

את פרשת ו

עוצב והופק במרכז המידע האזורי שומרון